

Kvinnor som riskerar förföljelse

En kvalitativ innehållsanalys av hur regeringen i proposition 1996/96:25, svensk migrationspolitik i globalt perspektiv resonerat kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse

Elin Ridderman

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: VT 2020
Handledare: Olof Beckman
Omfång: Antal ord (10000-15000)

Abstract

År 1997 införde Sverige en särslagstiftning gällande rätten till internationellt skydd undan förföljelse där syftet var att stärka kvinnors skydd mot förföljelse. Som grund för skapandet av denna särslagstiftning låg proposition 1996/97:25, svensk migrationspolitik i globalt perspektiv. Proposition 1996/97:25 är vad som kommer utgöra primärmaterialet för denna studie.

Denna studie har som syfte att studera hur regeringens resonemang kring skydd mot förföljelse, samt hur regeringens resonemang kring kvinnors utsatthet under förföljelse ges till uttryck i proposition 1996/96:25. Den fråga undersökningen avser besvara är hur regeringen resonerar kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse, för att genom detta kunna visa på vilken innebörd skydd för kvinnor som riskerar förföljelse tillskrivits i proposition 1996/97:25. Studiens metodologiska grund utgörs av en innehållsanalys. Genom denna metod blev specifika resonemang av intresse att analysera genom undersökningens teoretiska perspektiv. Det teoretiska perspektivet i undersökningen är Statsvetaren Maria Bexelius teori i vilken hon menar att det är möjligt att dela in asylsökande kvinnor i tre kategorier. Resultatet av regeringens resonemang kommer ur studiens teoretiska perspektiv visa på vilken innebörd skydd för kvinnor mot förföljelse har tillskrivits av regeringen i proposition 1996/96:25.

Nyckelord: förföljelse, skydd, kvinnor, asyl, proposition 1996/97:25, förföljelsegrund, förföljelsemetod, genus, kön.

Abstract

In 1997, Sweden introduced a special legislation on the right to international protection from persecution. The purpose of which was to strengthen women's protection against persecution. As a basis for the creation of this special legislation was 1996/97:25, Swedish Migration Policy on a global perspective written by the Swedish government.

Proposition 1996/97:25 will be the primary material for this study. The purpose of this study is to examine how the government's reasoning about protection against persecution, and women's vulnerability during persecution is expressed in proposition 1996/97:25.

The question this study intends to answer is how the government reasoned about protection for women who are at risk of prosecution, in order to show by what means protection for women is attributed. The methodological basis of the study consists of a content analysis. Through this method, specific reasoning became of interest to analyze through the theoretical perspective in the survey is the theory of the scientist Maria Bexelius, in which she thinks it is possible to divide asylum – seeking women into three categories. The result of the government's reasoning will from the theoretical perspective of the study, show which meaning the government attribute protection for women against persecuting in proposition 1996/97:25.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställningar	2
1.2	Material och avgränsningar	2–3
2	Teori och metod	4
2.1	Teori	4–5
2.2	Metod	6–10
3	Litteraturöversikt och tidigare forskning	11–16
4	Bakgrund	17–18
5	Analys	19–31
6	Resultat och diskussion	32–34
7	Slutsats	35
	Referenser	36
	Bilagor	37

1 Inledning

Internationell rätt stadgar att alla människor har rätt till liv, rätt till frihet och personlig säkerhet. Alla människor har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Liksom åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Fortsatt har alla människor rätt att inte utsättas för tortyr eller för annan form av grym bestraffning. Alla människor har rätten att få leva ett liv i jämlikhet, utan diskriminering där alla människor har lika skydd från lagens sida. Trots detta finns det otaligt många människor som fruktar förföljelse och på grund av detta tvingas fly sina hem och fosterland. Framförallt kvinnor och barn har visat sig vara extra utsatta grupper under dessa omständigheter.¹

UNHCR uppmanade medlemsstater att göra förändringar i asylprocess, lagar och praxis då den konvention som reglerar rätten till internationellt skydd undan förföljelse som stadgas i FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning, visat på fallgröpar kring skydd för kvinnor.²

Sverige införde på UNHCR:s uppmaning därför en särslagstiftning i syfte att stärka kvinnors skydd mot förföljelse. Innebörden med en särslagstiftning är en lag som är speciellt framtagen för en specifik grupp där innehållet i lagen berättigar rättigheter utmärkande för denna grupp.

Med bakgrund av detta kommer denna undersökning därför fokusera på att studera regeringens resonemang i proposition 1996/96:25, som vilken låg till grund för utformningen av särslagstiftningen.³

¹ Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001. S 11 – 13.

² Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 12–16.

³ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Proposition 1996/97:25 som har utgjort primärmaterialet för denna studie, låg till grund för den särslagstiftning Sverige införde på uppmaning av UNHCR. Detta då UNHCR kommit fram till att konvention som reglerar rätten till internationellt skydd undan förföljelse visat på fallgropar gällande skydd för kvinnors som riskerar förföljelse.

I och med denna problematik är det från ett människorättsligt perspektiv intressant att undersöka de resonemang i propositionen som har till syfte att stärka skyddet för kvinnor som fruktar förföljelse. Syftet med denna studie är att undersöka hur regeringens resonemang kring skydd mot förföljelse samt hur de resonemang kring kvinnors utsatthet undan förföljelse gavs till uttryck i proposition 1996/96:25. För att med detta syfte kunna visa på vilken innebörd skydd för kvinnor som fruktar förföljelse tillskrivits i propositionen.

Syftet med denna studie är att undersöka de resonemang kring *skydd mot förföljelse* samt hur *kvinnors utsatthet under förföljelse* ges till uttryck i proposition 1996/97:25, och därmed kunna visa på hur regeringen resonerar kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse. Den fråga som kommer ställa till denna undersökning är hur regeringens resonemang kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse kommer till uttryck i proposition 1996/96:25.

1.2 Material och avgränsningar

För att svara på frågeställningen kommer proposition 1996/97/25 som utgör en del av förarbetet till särslagstiftningen att analyseras.

En proposition består av regeringens förslag till riksdagen när det handlar om förslag på ny lag eller till ändringar av redan gällande lagar. Därför är propositioner ett relevant arbetsmaterial att ha som utgångspunkt när riksdagsbeslut ska fattas gällande lagstiftningsfrågor. I en proposition förs ofta diskussioner kring hur man ser att lagen bör vara skapad och varför den bör se ut på ett visst vis.

Med detta är därför proposition 1996/97:25 av intresse för denna studie då detta material gör det möjligt att studera vilket uttryck som regeringen tillskriver de

resonemang som konstrueras och diskuteras för att förverkliga grunden om ett starkare skydd för kvinnor som fruktar förföljelse.

Proposition 1996/97:25 är 292 sidor långt vilket utgör ett primärmaterial kan anses synnerligen rikligt utifrån den här studiens omfattning. Därför kommer inte hela propositionen i sin helhet att studeras i detalj utan en tillbörlig avgränsning kom att bli de delar av propositionen vars avsnitt är av relevans för denna studiens syfte. Det vill säga, de delar av propositionen som är nödvändiga att innehava för att ge svar till studiens frågeställning.

För att analysen av det utvalda materialet ska utföras principfast kommer en innehållsanalys att utgöra undersökningens metodologiska grund där vissa begrepp och resonemang är intressanta att analysera närmre med hjälp av det undersökningens teoretiska perspektiv. Vilka dessa begrepp är och på vilka sätt de i sin tur har gallrat bort de delar av propositionen som inte är av relevans för studiens syfte kommer förklaras mer utförligt i metodavsnittet.

2 Teori och metod

I det här avsnittet presenteras undersökningens teoretiska perspektiv och metodologiska grund. Teorin presenteras först och fungerar som det perspektiv som kommer att intas i undersökningens analys samt som en förklaringsmodell som kommer appliceras på resultatet. Därefter presenteras och motiveras metoden och på vilket sätt den kommer att användas i analysen.

2.1 Teori

Efter uppmaning av UNHCR införde Sverige en särlagstiftning i syfte att stärka kvinnors skydd mot förföljelse och Bexelius ställde sig frågan ifall man genom denna särlagstiftning lyckats säkerställa kvinnors och mäns lika rätt till skydd. För att undersöka detta granskade Bexelius 80 olika asylärenden för att titta på hur Sverige mellan åren 1997 – 2000 bemötte asylsökande kvinnor. De 80 ärenden som Bexelius granskat handlar om kvinnor som flytt sina hemländer efter att ha utsatts för misshandel och sexuella övergrepp. Här finns även kvinnor som levt under grov diskriminerade lagar/normer och som har vägrat att förlika eller vika sig inför detta och därmed sett flykt som enda alternativet till att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Bexelius syfte med studiet av de olika asylärenden var att spåra en svensk asylpraxis.⁴

Det teoretiska perspektivet för undersökningen baseras på Maria Bexelius idé om att det föreligger en svårare problematik i att som kvinna bli beviljad skydd mot förföljelse än att få detta beviljat i egenskap av man. Det Bexelius lyfter fram som i denna studie kommer användas som det teoretiska perspektivet är de tre kategorier som Bexelius

⁴ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 12–15.

menar att man kan dela in kvinnliga asylsökande i. Det ska dock poängteras att dessa kategorier varken är uttömmande eller varandra uteslutande.

Jag kommer här följande redogöra för dessa tre kategorier vilka senare kommer utgöra det teoretiska perspektivet i analyseringen av propositionens resonemang.

En av de tre kategorierna utgörs av de kvinnor som fruktar förföljelse av samma konventionsskäl, och under likande omständigheter som män. I dessa fall är inte den huvudsakliga riskfaktorn det kvinnliga könet. Däremot kan förföljelsemetoden vara könsspecifik, med det vill säga att metoden kan vara t.ex. att våldta kvinnan.

Med utgångspunkt ur uppfattningen att allt våld mot kvinnor är genusbaserat och därmed, sett ur ett samhällsperspektiv, aldrig helt opolitiskt, så kan man i dessa fall utgå ifrån att det föreligger en kombination av könsspecifik förföljelsemetod, genusrelaterad förföljelsegrund och genusneutral förföljelsegrund.

Den andra kategorin som Bexelius menar att asylsökande kvinnor utgör är de kvinnor som fruktar förföljelse på grund av relationen till make, föräldrar, barn eller andra släktingar. Hit går att koppla de fall där kvinnor utsätts för sexuellt våld i syfte att hämta information om en politisk aktiv make eller någon annan släkting. Liksom tidigare kategori kan även här anses föreligga en kombination av könsspecifik förföljelsemetod och genusneutral – och genusrelaterad förföljelsegrund. I de fall där kvinnor utsätts för våld med främsta syfte att kränka eller hota maken eller annan politiskt aktiv släkting, kan man utgå ifrån att den genusbaserade förföljelse stärkts.

Den tredje och slutgiltiga kategorin innehar de kvinnor som fruktar förföljelse av konventionsskäl, men där omständigheterna som är specifika för kvinnor och huvudsakligen hänför sig till konstruktionen av det kvinnliga könet. I dessa fall föreligger ofta såväl en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod. Detta är fallet både vid könsdiskriminerande lagar och normer, och olika former av våld mot kvinnor. Det kan dock också föreligga en genusrelaterad förföljelsegrund men genusneutral förföljelsemetod. Ett exempel på sådan kan vara att kvinnan fruktar att utsättas för hedersmord.⁵

⁵ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

2.2 Metod

För att analysera propositionen kommer jag använda mig av en kvalitativ innehållsanalys som undersökningens metodologiska redskap. Det är en samhällsvetenskaplig metod som gör det möjligt att beakta både det tydliga och det dolda innehållet i texter på ett konsekvent och organiserat vis.

Det finns en väsentlig skillnad på kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys. I kvantitativa undersökningar handlar det i innehållsanalysers mening ofta om att på något vis mäta förekomsten av händelser eller skepnader. Men syftet med den här undersökningen är som tidigare beskrivet att på ett konsekvent vis skildra mer utförliga beskrivningar av materialets innehåll. Med det sagt är alltså denna studiens syfte inte att uppnå ett resultat av en mätning av propositionens innehåll, utan snarare att göra mer utförliga beskrivningar och tolkningar av både såväl det synliga som det underförstådda innehållet. Därför gör sig en kvalitativ form av innehållsanalys bättre för denna undersökning.

Primärmaterialet för denna studie utgörs som tidigare nämnt av en proposition och det som kommer studeras är de delar där regeringen resonerar kring *kvinnors utsatthet under förföljelse* samt de resonemang kring *skydd mot förföljelse* som diskuteras. Detta primärmaterial kommer att analyseras genom att med hjälp av de utvalda begreppen, kategorisera textens resonemang. Dessa resonemang kommer sedan vidare att tolkas med hjälp av det teoretiska perspektiv som ligger för denna studie. Detta tillvägagångssätt innebär att jag kommer tolka innehållet subjektivt men samtidigt applicerar de regler som följer i metodens kodning.⁶

När det är en innehållsanalys som ligger för en studies metod kan man antingen välja att göra en deduktiv eller induktiv innehållsanalys. En deduktiv innehållsanalys gör det möjligt för det teoretiska perspektivet skapa kategorier att dela in texten efter. Medan ett induktivt tillvägagångssätt å andra sidan låter kategorierna skapas utifrån vilka resonemang texten innehåller. Detta är ett vis som gör det möjligt för mig att fördjupa mig i materialet och på så vis lyfta fram ny kännedom.

⁶ Boréus, Kristina & Bergström, Göran, "Innehållsanalys", i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Författarna och Studentlitteratur 2000, 2012, Studentlitteratur AB, Lund. S 50 – 52.

Denna undersökning kommer följaktligen genomföras med en induktiv inställning. Vilket således innebär att denna studiens teori kommer att användas på så vis att den kommer tolka och diskutera de resultat som visar sig ut materialet. Till skillnad från om det hade varit en deduktiv ansats, då det teoretiska perspektivet hade styrts vilka kategorier textens innehåll skulle bestå av. För vilket det syftet teorin tilldelats i denna undersökning ter sig ett induktivt tillvägagångssätt mest lämpligt. I denna undersökning har teorin inte som syfte att styra kategorisering av primärmaterialet, utan det teoretiska perspektivet för denna studie är mer ämnat att appliceras som ett förhållningssätt utifrån ett visst perspektiv.⁷

Till en början gjorde jag en genomgående läsning av propositionen där vissa begrepp utmärkte sig som mer intressanta att studera för att uppfylla studiens syfte. Materialet är av ett stort omfång och flera delar av propositionen består av upprepningar vilket gör att delar av materialet förlorar relevans för vad som är av vikt att studera för denna studiens syfte. De begrepp som för undersökningens syfte är av intresse vars sammanhang plockas ut och granskas fokuseras till *kvinnors utsatthet undan förföljelse* och *skydd mot förföljelse*. Utifrån de begrepp som för studiens syfte är av relevans var det femton olika resonemang som uppdagades. Dessa begrepp och kategorier kommer snart ges ett förtydligande.

Detta steg utfördes för att skapa en överblick över vad som kan vara meningsfullt och framförallt av relevans att plocka ut och analysera utifrån undersökningens syfte. Detta steg har även funktion som avgränsning av material då de begrepp som fångar upp de textpartier som är av relevans för studiens syfte samtidigt på så vis även gallrar bort de delar av materialet som inte fyller dessa krav. De begrepp som plockat ut de relevanta resonemangen kommer alltså utgöra undersökningens kategorier. Syftet med kategoriseringen är strukturera upp materialet och genom det utlysa mönster i hur regeringen i propositionen resonerar kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse. Dessa mönster kommer sedan att tolkas och diskuteras med Bexelius teori vilket sedan kommer stå för till studiens resultat.

⁷ Boréus, Kristina & Bergström, Göran, "Innehållsanalys", i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Författarna och Studentlitteratur 2000, 2012, Studentlitteratur AB, Lund. S 52 – 54.

Den ena kategorin är de resonemang i propositionen som diskuterar kvinnor som riskerar förföljelse. Denna typ av resonemang är intressanta eftersom innehållet i dessa resonemang är vad som eftersöks i studiens syfte. Denna kategorin kallas; **Kvinnors utsatthet under förföljelse.**

Den andra kategorin är menad att lyfta fram de resonemang som diskuterar skydd mot förföljelse. Detta eftersom jag utifrån studiens syfte är intresserad av de resonemang där regeringen resonerar kring vilket typ av skydd som kan hjälpa de kvinnor som fruktar förföljelse. Denna kategorin kallas; **Skydd mot förföljelse.**

Ändamålet med de två kategorierna är att med hjälp av dessa göra det mer påtagligt för läsaren vilket innehåll av propositionen som plockats ut, varför det har plockats ut samt hur det har analyserats.

De resonemang i propositionerna med de nämnda begreppen som metodens kategorier skapat, kommer att sammanfattas för att sedan i nästa steg tolkas med Bexelius teori.

Den fråga som kommer framföras till de båda kategorierna är hur resonemangen kring skydd för kvinnor som riskera förföljelse formuleras i propositionen.

För att avgöra hur regeringens inställning till *skydd mot förföljelse* samt inställning till *kvinnors utsatthet under förföljelse* kommer till uttryck i propositionens resonemang behöver dessa koncept göras mätbara. Alltså att dessa definieras så att det kan avgöras exakt vad som i respektive kontext tyder på den ena eller den andra inställningen. Detta kallas för en operationalisering. Operationaliseringen baseras på det teoretiska perspektivet, med andra ord vad som enligt Bexelius karakteriserar respektive synsätt. Operationaliseringsprocessen ser ut på följande vis och demonstrerar hur resonemangen kommer att mätas i propositionen.

En operationalisering är en indikator på de företeelser som ska studeras. Uttrycket antyder att det är frågan om att göra något användbart. En operationalisering är med andra ord ett försök att göra de begrepp och kategorier som ska undersökas mätbara. Denna undersökning ämnar studera resonemangen kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse. Därför har fokus lagts på begreppen *skydd mot förföljelse*, och *kvinnors utsatthet under förföljelse*. Visar resonemangen ett uttryck för starkare skydd eller inte. Och likaså ifall resonemangen ger uttryck för kvinnors utsatthet eller inte. Frågan som genom

detta ska studeras är hur regeringen har resonerat kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse.⁸

För att frågan ska kunna besvaras krävs det att innebörden av *skydd mot förföljelse* definieras. Likaså innebörden av vilka som i detta sammanhang går under beteckningen *våld mot kvinnor*. Detta behöver förtydligas för att förstå kontexten för de kvinnor som fruktar förföljelse, samt vilka skydd som ska skydda personer utsatta för förföljelse.

Med hjälp av denna operationalisering kommer man i analysen på ett enklare vis kunna se om resonemanget kan mätas som ett resonemang för ett starkare skydd, icke starkare skydd eller om resonemanget är av neutral inställning. Samt om resonemanget kan mätas som ett resonemang som belyser kvinnans utsatthet under förföljelse, icke belyser kvinnans utsatthet under förföljelse eller har en neutral syn på kvinnans utsatthet under förföljelse. När innebörden av skydd för kvinnor som riskerar förföljelse har benämnt ut kommer det kunna avgöras i enlighet med Bexelius teori hur regeringens resonemang kommer till uttryck i proposition 1996/97:25.⁹

Fråga: Vad visar på innanmätet av skydd?

Teoretisk anknytning: Internationell rätt stadga som Bexelius bygger sin teori på innebär att alla människor har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet. Alla människor har rätt till att inte utsättas för tortyr eller för grym omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Alla har rätt att få leva ett liv med bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa, ett liv i jämlikhet utan diskriminering.¹⁰

⁸ Beckman, Ludvig. *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag, 2005. S 22–24.

⁹ Beckman, Ludvig. *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag, 2005. S 24 – 25.

¹⁰ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 15.

Fråga: Vad visar på innanmätet av våld mot kvinnor?

Teoretisk anknytning: Generalförsamlingens definition som Bexelius bygger sin teori på innebär att varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor innefattade hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat. Vilket innebär våld som riktas mot en kvinna och som främst kan hänföras.¹¹

Resonemangen kodas utifrån en skala där resonemangen anges i följande kategorier:

Kategori – Skydd mot förföljelse

1. Skydd undan förföljelse behöver stärkas.
2. Skydd undan förföljelse behöver inte stärkas.
3. Visar på neutral ställning.

Kategori – Kvinnors utsatthet under förföljelse

1. Ger uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse.
2. Ger inte uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse.
3. Visar på neutral ställning.

Differensen mellan resonemangen kan genom en sådan analys tydliggöras. När inställningen till kvinnor som riskerar förföljelse har analyserats kommer det kunna visas på genom Bexelius teori, vilken innebörd som skydd för kvinnor har tillskrivits i sammanhanget. Med detta består kontexten av ett delresultat av kategorierna. Detta delresultat är något som kommer framgå först i analysen för att sedan summeras och sammanställas i denna undersökningens resultat och diskussions – avsnitt. På så vis kommer undersökningens frågeställningar ges svar på och därtill uppfylla studiens syfte.

¹¹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 17.

3 Tidigare forskning

Forskningsfältet kring kvinnor som riskera förföljelse är relativt stort men med största fokus på de psykiska och fysiska konsekvenser som tillfaller en kvinna då hon tvingats fly och söka skydd utanför sitt fosterland. Med tanke på den här undersökningens syfte att studera hur de resonemang kring kvinnor som riskerar förföljelse kommer till uttryck i proposition 1996/96:25 svensk asylpolitik i ett globalt perspektiv, kommer den forskning som lyfts fram i detta avsnitt vara koncentrerat kring lagstiftning och rättspraxis, maktstrukturer och föreställningar om kön samt våld mot kvinnor. Det är någonstans mellan dessa tre forskningslägen som denna undersökning är tänkt att förläggas.

Lagstiftning och rättspraxis

Reza Banakar är doktorand vid Rättsociologiska institutionen vid Lunds Universitet menar att hur en specifik lag utformas är av betydande relevans eftersom den sätter ramar för dess tillämpning. Banakar skriver vidare att hur lagen sedan tolkas och tillämpas av de ansvariga myndigheterna är en spegling av samverkande ekonomiska, politiska, ideologiska och organisatoriska faktorer i samhället.

Reza Banakar fortsätter med att redogöra för hur den nya utlänningslagen som trädde i kraft år 1989 gav polisen större möjligheter att ta asylsökande i förvar. Statsmakten hade dock gett direktiv som var strikta, inga asylsökande fick tas i förvar förutom än i sällsynta undantagsfall. Ändå hade polisen under år 1988 tagit 56 procent av vuxna asylsökande i förvar. Banakar beskriver det som att utlänningslagen är i strid mot den vanliga rättsproceduren. Att det är lagstiftningen som följer rättspraxis och inte tvärtom. Thord Palmlund som år 1988 var dåvarande generaldirektör för Statens invandrarverk, krävde att gränskontroller skulle skärpas och genom det visa på att Sverige inte hade en fri invandring. Dessutom menade Palmlund att flyktingpolitiken lockar fler än vad Sverige kan ta emot och att detta tvingar invandrarverket och polisen att vara vacklande på

lagens gränser. Med bakgrund av detta yrkade Palmlund större resurser till invandrarverket och såväl hårdare reglering av flyktinginvandringen.¹²

En kort tid därefter visade det sig att invandrarverket under flera års tid hade förvrängt siffror och fifflat med rapporteringen kring hur många flyktingar som hade fått sina asylansökningar beviljade i Sverige. Det kunde avslöjas att dubbelregistreringar av flera tusentals flyktingar skett i Sverige. Detta hade ägt rum under den tid som Palmlund fört ledningen och varit ansvarig över invandrarverkets arbete. Samma Palmlund som hade pushat på frågan om ökade resurser och vid mer än ett tillfälle begärt att regeringen skulle skapa hårdare reglering kring invandringen. Banakar skriver vidare att Invandrarverkets avsiktliga felaktiga redovisning hade gjorts med syfte att dels påverka den allmänna debatten kring flyktingfrågor, och dels påverka regeringens andel resurser till Invandrarverket. Strax innan denna information kommit fram i ljuset hade Palmlund hastigt lämnat sin tjänst och hela affären tonades ned så småningom utan att någon utredning av den felaktiga registreringen inte genomfördes.¹³

Kan detta exempel visa på att Invandrarverket, liksom polisen och andra berörda myndigheter påverkar och indirekt avgör vilket ställningstagande regeringen tar i flyktingfrågor? Det är varken Invandrarverket eller polismyndigheten som ansvarar för lagstiftningen. Men detta exempel menar Banakar ändå kan tyda på att de båda anordningarnas tjänstemän, genom sin förmåga att filtrera och förvränga informationsflödet, samt genom sina i frågan ändå ledande position, kan framkalla mer eller mindre för sin del önskvärda reaktioner hos myndigheter, regering och riskdag.¹⁴

Banakar framhåller att det huvudsakligen är Statens invandrarverk och polisen som har ansvaret för att tillämpningen av praxiseras så som den utfärdats. Bankar menar vidare att hur de väljer att tillämpa denna lag är ett resultat av många samverkande faktorer då både invandrarverket och polisen är organisationer med egna handlingsmönster och som har sina individuella metoder att lösa problem. Dessutom menar Banakar att de vill liksom andra rörliga organisationer arbeta för att öka sina resurser. Men samtidigt som

¹² Banakar, Rezar. Lagen – politikens verktyg. *I & M*. 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990. S 4–5.

¹³ Banakar, Rezar. Lagen – politikens verktyg. *I & M*. 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990. S 5.

¹⁴ Banakar, Rezar. Lagen – politikens verktyg. *I & M*. 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990. S 7.

spelar det även in att de även är en del av det stora samhället och på så vis även i direkt interaktion med andra statliga organ, nationella sammanslutningar och grupper.¹⁵ Hur en specifik lag utformas är av stor betydelse eftersom den sätter ramarna för dess tillämpning. Men hur lagen sedan tolkas och tillämpas av de ansvariga myndigheterna blir en spegling av samverkande ekonomiska, politiska, ideologiska och organisatoriska faktorer i samhället. Banakar framhåller att påståendet att polismyndigheter och invandraverkets tjänstemän avgör utlänningslagens innehåll är en onyanserad framställning av en samhällelig process. Banakar menar på att deras tillämpning av lagen blir till rättspraxis blott om den görs legitim av samhällets totalitet. Därför kan hur en lag tillämpas i ett demokratiskt västerländskt samhälle ses som en spegling av samhällets ställningstagande angående de frågor lagen är lämpad att reglera. Avslutningsvis menar Banakar att lagtillämpning som strider mot allmänt accepterade kring agerande och åsikter i ett samhälle kan väldigt sällan överleva och än mindre utvecklas till rättspraxis inom landet i fråga.¹⁶

Maktstrukturer och föreställningar om kön

I boken *Ett delat samhälle – makt, intersektionalitet och social skiktning* av Christofer Edling och Fredrik Liljeros beskriver dem att när vi i Sverige talar om social skiktning mellan kvinnor och män så talar vi ofta om könsojämlikheter eller även beskrivet som könsskillnader. Under 1970 – talet började begreppet genus användas och detta blev likt en markering av de skillnader mellan kvinnor och män som vi kan se runtomkring oss. Dessa skillnader menade man på inte går att fastställa till biologiska skillnader utan det handlar istället om hur kön skapas socialt. Med andra ord att vi människor själva är med i och en del av att skapa kön. Edling och Liljeros menar på att den könsskapande processen innefattar en hierarkisk dimension där det ena könet – mannen är normen vilket innebär att kvinnor definieras som en avvikelse från denna norm.¹⁷

¹⁵ Banakar, Rezar. *Lagen – politikens verktyg. I & M.* 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990. S 8.

¹⁶ Banakar, Rezar. *Lagen – politikens verktyg. I & M.* 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990. S 7 – 8.

¹⁷ Edling Christofer, Fredrik Liljeros. *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning.* 2010, Liber AB. Tryck Kina 2015, upplaga 1:5. S 50 – 53.

Även om Sverige i mycket större mån än flera andra länder är mer jämställt och även om kvinnor och män är mer jämställda idag än de var för i tiden så finns det fortfarande en patriarkatisk struktur i vårt samhälle.¹⁸

Våld mot kvinnor

I Maria Bexelius studie redogör Bexelius för det ständigt pågående arbete kring att försöka definiera, kategorisera och teoretisera våldet mot kvinnor. Detta gör med syftet att öka förståelsen kring det våld som sker samt med syfte att erfara effektivare strategier i arbetet kring att upphäva det våld mot kvinnor som pågår runt om i världen.¹⁹

Bexelius skriver vidare att FN:s generalförsamling har fastslagit att våld mot kvinnor inte är något som kan isoleras från diskriminering mot kvinnor. Vilket är en uppfattning so går hand i hand med uppfattningen om att våld mot kvinnor och även våld i allmänhet inrymmer frågor som behandlar makt på olika nivåer. Detta sträcker sig över att spektrum av både fysiska, psykologiska och strukturella aspekter. Bexelius menar vidare på att liksom FN fastslagit så är våld mot kvinnor och diskriminering av kvinnor ett uttryck för en patriarkalisk maktstruktur. Vilket innebär att det våld och den diskriminering som sker mot kvinnor alltså går att förstå med samhällets föreställningar om det kvinnliga könet. Detta i sin tur innebär att våld mot kvinnor kan likställas med genusbaserat våld och att på så vis kan våld riktat mot en kvinna hänföras till den sociala konstruktionen av det kvinnliga könet. Med detta sagt menar alltså Bexelius att det går att tolka att kvinnoförtryck är ett resultat av en politik som skapat en verklighet präglad av patriarkatets ideologi. Vilket innebär att de kvinnor som går emot de normer eller förväntningar som föreligger i en patriarkalisk maktstruktur kan uppfattas som ett uttryck för en politisk motstridighet mot landet i fråga.²⁰

På uppdrag av Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar gjorde Maria Bexelius en analys som bestod av 80 ärenden där hon undersökte hur Sverige under åren 1997 –

¹⁸ Edling Christofer, Fredrik Liljeros. *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2010, Liber AB. Tryck Kina 2015, upplaga 1:5. S 53 – 55.

¹⁹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 12 – 15.

²⁰ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 15 – 23.

2000 hanterade asylansökningar från kvinnor. Bexelius studerade kvinnornas erfarenheter av förföljelse samt gjorde bedömningar av kvinnornas behov av internationellt skydd för att sedan titta på utslaget av deras besked i sina asylansökningar. Efter Bexelius granskning av 80 kvinnors asylansökningar kunde hon konstatera att dessa ansökningarnas beslut kunde visa på att Invandrarverket och utlänningsnämnden inte beaktar de riktlinjer och de rekommendationer UNHCR utfärdat. Bexelius menar att hennes resultat kan antyda att Sverige inte skulle dela den syn på könsdiskriminering och våld som den som bland annat kommer till uttryck i Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, eller Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor. Detta är en intressant diskussion och slutsats med tanke på att Sverige bestämde sig för att på uppmaning av UNCHR införa en särlagstiftning för att stärka kvinnors skydd mot förföljelse. Men med Bexelius analys menar hon alltså på att den inte gett det skydd som förväntats. Vilket gör syftet med min uppsats relevant och intressant då jag studerar propositionen som ligger till grund till särlagstiftningen.²¹

En den sociologiska forskningsartikeln *Ett litet ord betyder så mycket*, berörs mäns våld mot kvinnor i nära relationer som ett politikområde som är föremål för en diskursiv kamp. Skribenterna bakom artikeln Carin Holmberg, Viveka Enander och Anne – Li Lindgren menar att våld är ett underteoriserat fenomen inom sociologin och att man i klassisk sociologi har berört våld som något som går att ställa i motsats till civilisation och modernitet.

Dock menar författarna på att den nyare och ofta feministiskt lagda våldsforskningen har visat att modernitet inte utesluter användandet av våld. Men vidare har våld inte behandlats som ett oberoende fenomen utan våld har i de flesta fall en tendens att sammanställs med eller reduceras till andra former av maktutövning.²²

Vad som ingår i begreppet våld har länge och brett varit omdiskuterat. Begreppet kan definieras snävt men tydliga avgränsningar till fysiskt våld eller kan det göras mer breda gränsdragningar där begreppet inkluderar handlingar som syftar till att dominera den andra.

²¹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 165 – 168.

²² Holmberg Carin, Viveka Enander och Anne – Li Lindgren. *Ett litet ord betyder så mycket: Alliansregeringen, Handlingsplanen och betydelseförskjutningar av begreppet mäns våld mot kvinnor*. Falun: Sveriges Sociologförbund, 2015. S 3 - 6.

Forskarna menar på att inom den feministiska våldsforskningen har våld definierats utifrån ett brett perspektiv och med synsättet från den utsattes upplevelse av kränkningen.²³

De olika begrepp som våld innefattar är många och ofta med både olika innehåll och olika räckvidd. Begreppen öppnar upp och stänger för olika förståelser och grupper vilket forskarna menar är faktorer som bidragit till politiska konflikter. I denna studie menar man att ur ett könsmaktperspektiv har den underliggande striden handlar om huruvida män ska synliggöras som förövare eller inte. Studien belyser i detta att kvinnorjourrérelsen har argumenterat för att begreppet mäns våld mot kvinnor kommer utifrån att det könar, och därmed tydliggör offer, förövare, samt själva gärningen. Genom att begreppet tydligt blir könat tydliggörs det även att det handlar om maktstrukturer.²⁴

Denna studie visade på att våldet faktiskt handlar om maktrelationer men att en av parterna i våldet tenderar att bli avkönade vilket riskerade att leda till att samtalen kring ämnet kunde tyckas försvinna i den politiska sfären även om mäns våld mot kvinnor ansågs högaktuellt.

²³ Holmberg Carin, Viveka Enander och Anne – Li Lindgren. *Ett litet ord betyder så mycket: Alliansregeringen, Handlingsplanen och betydelseförskjutningar av begreppet mäns våld mot kvinnor*. Falun: Sveriges Sociologförbund, 2015. S4.

²⁴ Holmberg Carin, Viveka Enander och Anne – Li Lindgren. *Ett litet ord betyder så mycket: Alliansregeringen, Handlingsplanen och betydelseförskjutningar av begreppet mäns våld mot kvinnor*. Falun: Sveriges Sociologförbund, 2015. S 4 – 7.

4 Bakgrund

Här kommer bakgrunden till flyktingars rättsliga ställning utifrån 1951 års konventionen och 1967 års protokollet angående flyktingars rättsliga ställning. Följt av begreppsdefinition av flyktningbegreppet.

Lagar och konventioner

Ett av de mest betydelsefulla protokollen och handlingarna som reglerar flyktingars rättsliga ställning är 1951 års konventionen och 1967 års protokollet angående flyktingars rättsliga ställning i Genèvekonventionen. Enligt artikel 1 i Genèvekonventionen avses en flykting vara en person som känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning. Och som på grund av något av dessa skäl, befinner sig utanför personens medborgarland.²⁵

Möjligheten för kvinnor att få flyktingstatus då de hänvisat till genusrelaterade asylskäl varierar och regleras av vilken i den staten kvinnan söker asyl, är villig att tolka in genusrelaterade faktorer i konventionen. För att denna möjlighet för kvinnor ska finnas krävs det att staten i fråga bland annat är beredd att se till olika former av genusbaserat våld och att könsdiskriminering kan anses utgöra tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.²⁶

²⁵ Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001. S 11 – 12.

²⁶ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 23.

Flyktingkonventionen från år 1951 samt tilläggsprotokollet från år 1967 utgör de högsta bestämmelserna för enskilda staters flyktingpolitik. Genom att ratificera konventionen samt tilläggsprotokollet binder stater sig till att ge flyktingar det skydd som bestämts i lagarna. Det är förbjudet för staterna att avlägsna en flykting till ett område där flyktingen skulle riskera att utsättas för förföljelse.²⁷

Begreppsdefinition – förföljelse

Det finns ingen allmän accepterad definition av begreppet förföljelse men UNHCR har utifrån artikel 33 i 1951 års konvention, kommit till slutsatsen att hot mot liv eller hot mot frihet på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp, alltid innebär förföljelse. Dem har även kommit fram till att andra allvarliga kränkningar av samma orsaker även skulle kunna komma att finna grund till förföljelse. UNHCR hävdar fortsättningsvis att förföljelse kan utgöras av olika anordningar som var och en för sig inte innebär förföljelse. Exempel på detta kan till exempel vara olika former av diskriminering.

UNHCR understryker att en person måste visa att hen inhyser en välgrundad fruktan för förföljelse på grundval av antingen sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning. Men det betonas att även en utredningsskyldighet som åligger den stat som bedömer asylansökan gäller. Denna uppgift ligger på utredarens bord att fastställa vilka orsaker till varför en asylsökande fruktar förföljelse. denna utredning krävs för att avgöra om definitionen i Genevekonventionen är uppfylld. Mestadels hänför sig förföljelse till ingripanden utförda av myndigheterna i en stat. Men UNHCR betonar likväl att förföljelse också kan utgå från delar av befolkningen som inte respekterar lagstiftningen, och om dessa svåra diskriminerande och stötande handlingar medvetet tolereras av statens myndigheter. Eller om myndigheterna skulle vägra att erbjuda skydd eller om de är oförmögna att erbjuda det skydd som krävs.²⁸

²⁷ Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001. S 11 – 15.

²⁸ Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001. S 22 – 23.

5 Analys av proposition 1996/97:25

Som beskrivet i metodavsnittet är analysen konstruerad på så vis att två kategorier har utformats utifrån de resonemang från propositionens innehåll som är av relevans för studiens syfte och frågeställning. Propositionens resonemang kommer i detta avsnitt att studeras självständiga från varandra och båda kategorier kommer avslutas med ett enskilt delresultat. Först analyseras kategori **Skydd mot förföljelse** och sedan följer analys av kategori **Kvinnors utsatthet under förföljelse**. Det teoretiska perspektiv som ligger för denna studie kommer vara genomgående hela avsnittet.

Skydd mot förföljelse

1. Regeringen vill att det rätten till skydd i Sverige för flyktingar ska gå enligt flyktingkonventionen. Det är så det även hittills har sett ut. Däremot vill regeringen att man ska ge den en vidare tolkning. Regeringen menar att konventionen ska vara tillämplig oavsett vem förföljelsen utgår från vilket regeringen även bör innefatta de fall då det inte finns en statsmakt i ett land. Regeringen vill vidare att skyddsbegreppen de facto – flyktingar och krigsvägrare utgår. Man menar även att detsamma ska gälla för möjligheten att bli beviljad skydd av politiskt – humanitärt skäl. Istället vill regeringen att regler ska införas om skydd för övriga skyddsbehövande. Till denna kategorin bör de människor som riskerar att straffas med döden, kroppsstraff eller annan typ av tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling och/eller bestraffning. Regeringen vill även att människor som inte kan återvända till sitt hemland på grund av sitt kön då de riskerar förföljelse ska ingå i denna kategori.²⁹

Här öppnar man upp med förslag för bredare och större möjligheter att få skydd om man på grund av sitt kön riskerar förföljelse. Utifrån studiens teoretiska perspektiv kan kvinnor frukta förföljelse av samma konventionsskäl och under liknande omständigheter som män. Det som lyfts fram här i resonemanget ovan är flera orsaker till att man fruktar risk för förföljelse, där en av dessa är kön men där även andra faktorer som är genusneutrala är närvarande. Dock kan de könsneutrala orsakerna till förföljelse i detta fall

²⁹ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 92.

leda till att förföljelsemetoden blir könsspecifik. Metoden till förföljelse för kvinnornas del skulle alltså kunna vara att utsättas för våldtäkt.³⁰

1. Regeringen menar att skyddsreglerna för de facto – flyktingar bör utgå. Och vill att en helt ny skyddsregel som ett komplement till de andra redan befintliga bör tillsättas. Denna skyddsregel innefattar enligt regeringen tre kategorier. De som skulle ingå i dessa kategorier är de som kan anses vara i fara att straffas med döden eller kroppsstraff eller utsättas för tortyr. De människor som på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt behöver skydd. Eller de som behöver skydd på grund av miljökatastrof. Samt de som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sitt kön.³¹

Här framlyfts en ny skyddsregel som ger större möjlighet för personer som på grund av sitt kön känner välgrundad fruktan för förföljelse. Det teoretiska perspektivet visar på likt föregående resonemang att kvinnor i denna mening kan frukta förföljelse i lika stor utsträckning som män på grund av dessa faktorer. Även här är de först uppenbara orsakerna till att riskera förföljelse inte nödvändigtvis genusbaserad. Men förföljelsemetoden riskerar dock trots de genusneutrala flyktorsakerna att leda till en könsspecifik förföljelsemetod.³²

1. För att en asylansökan ska anses vara uppenbart ogrundad är bestämmelserna som sådana att förordnande om omedelbar verkställighet får meddelas endast när det är uppenbart att grund för asyl inte existerar. Men detta innebär att det alltid måste vara helt säkert att det inte finns någon anledning att pröva om asyl bör ges när den sökande åberopar asylskäl. Den asylsökande får inte föras bort från Sverige om det finns risk att anta att personen i fråga kan komma att bli utsatt för förföljelse eller trakasserier.³³

³⁰ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

³¹ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 99.

³² Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

³³ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 118.

Statens invandrarverk får besluta om avvisning även om det inte vunnit laga kraft. Men detta är endast alltså om det är helt uppenbart att asylansökan är helt ogrundad. Då det gäller fruktan för förföljelse eller trakasserier på grund av kön kan detta i många avseenden vara något som är ytterst svårt att motsäga inte kommer ske. Därav kan denna bestämmelse ingiva ett visst skydd för de kvinnor som söker asyl som skydd mot förföljelse. Enligt Bexelius teori är en av kategorierna av de kvinnor som söker asyl de kvinnor som fruktar förföljelse av konventionsskäl, men under omständigheter som är specifika för kvinnor och som huvudsakligen hänför sig till konstruktionen av det kvinnliga könet. I dessa fall menar Bexelius att det allt som oftast föreligger en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod. Detta kan handla om dels lagar som ter sig på ett könsdiskriminerande vis, eller normer som verkar i samhället samt olika former av våld mot kvinnor. Det kan även i detta fall också förekomma en föreliggande genusrelaterad förföljelsegrund men genusneutral förföljelsemetod. Exempel på sådan skulle kunna vara hedersmord.

Om vi tittar på detta utklipp av resonemang från regeringen är det tydligt att detta resonemang går att applicera på den kategori där kvinnor söker asyl just på de orsaker som nämnt ovan. Denna typ av orsaker till risk för förföljelse kan dock av många olika anledningar vara svårt för kvinnan i fråga att via tydliga bevis för. Orsaker till att det kan vara svårt att bevisa kan röra sig om rädsla från kvinnans sida att våga berätta om sin utsatta situation i asylansökan, eller kan det handla om att kvinnan inte har några konkreta bevis att lägga fram som stryker denna fruktan, men att känslan till fruktan ändå stämmer om det är så att hon skulle tvingas återvända till sitt hemland.³⁴

1. Regeringen uppger att det ska föreligga skydd oavsett ifall förföljelsen utgår från myndigheterna i en stat eller ifall myndigheten i en stat inte kan framställa trygghet mot förföljelse från enskilda. Detta förslag har tagits fram för att visa på att förföljelse kan förekomma från staten såväl som från enskilda personer eller organisationer. Man menar på att det avsevärda bör vara ifall den sökande riskerar förföljelse. Det väsentliga bör inte ligga i vem förföljelsen utgår från.³⁵

³⁴ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

³⁵ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementets 281.

Här öppnar man upp för att förföljelse kan föreligga även när förföljelsen inte utgår från staten. Diskussionen följer att det betydande bör vara om sökanden riskerar förföljelse. Det betydande bör alltså inte ligga på från vem förföljelsen utgår utan snarare om den sökande riskerar förföljelse. En av de kategorier Bexelius lyfter fram är den kategori av asylsökande kvinnor som söker asyl då de fruktar förföljelse på grund av relationen till make, föräldrar, barn eller andra släktingar. I dessa fall kan det anses föreligga en kombination av könsspecifika förföljelsemetod och genusneutral – och genusrelaterad förföljelsegrund. Denna fruktan för förföljelse behöver inte alltid grunda i fruktan av förföljelse av staten utan kan likväl grunda sig i en fruktan av förföljelse från andra aktörer, så som familjemedlemmar eller politiskt aktiva personer med syfte att hämta information om en make eller släkting och genom detta utsätta kvinnan för sexuellt våld.³⁶

2. I 1980 års utlänningslag angav man att med förföljelse skulle avses förföljelse som riktar sig mot människors liv eller frihet eller förföljelse som kan vara av annat svårt tillstånd. Även om denna definition inte anses fullständig innebär avsaknaden av definition inte att någon ändring är avsedd. Regeringen menar att den tolkning av konventionens bestämmelser som tidigare har gjort är fortsatt gällande. Regeringen påpekar även att varje slag av frihetsberövande som en asylsökande har utsatts för i sitt hemland behöver inte innebära att det i konventionens mening föreligger förföljelse.³⁷

Här lyfter man fram att förföljelse inte har definierats i lagtext mer än att förföljelse avser sådan som riktar sig mot utlänningens liv eller frihet eller som annars är av svår beskaffenhet. Men tydligare definition finns alltså inte och man lyfter även här fram att man inte heller avser att någon ändring på detta trots den uppenbarliga avsaknaden av definition i lagtext. Däremot lyfts det fram att varje slag av frihetsberövande som en asylsökande har varit föremål för i hemlandet inte innebär att förföljelse skall anses existera. Bexelius menar att det finns en kategori asylsökande kvinnor som fruktar förföljelse av samma konventionsskäl och under liknande omständigheter som män. Denna kategori innebär således att den huvudsakliga riskfaktorn till förföljelse inte är det kvinnliga könet. Däremot riskerar denna kategori av kvinnor ändå att utsättas för en förföljelsemetod som tenderar att bli könsspecifik. I de fall där en kvinna som tillhör en

³⁶ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

³⁷ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 88.

viss etnicitet eller samhällsgrupp riskerar att utsättas, eller utsätts, för våldtäkt i en pågående konflikt eller i ett krig, kan man antaga att syftet är att kränka inte endast kvinnan, utan hela gruppen. På så vis kan man mena på att den genusbaserade förföljelsegrunden stärks och med bakgrund av detta kan det då anses mycket problematiskt att man i lagtext inte avser att göra en mer specifik definition av huruvida olika orsaker och faktorer kan ligga som grund till fruktan för förföljelse.³⁸

2. Det görs ingen ytterligare definition kring vad som skulle kunna vara förföljelse som inte innefattar frihetsberövande men som fortfarande är av svår beskaffenhet. Vad som framkom förslagsvis var att det karaktäristiska för åtgärder av sådant slag är att det innebär allvarliga kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter. Dock menar man att inte alla slags kränkningar av vad som i internationella konventioner hänförs till mänskliga rättigheter inte kan anses utgöra förföljelse av svår beskaffenhet.³⁹

Här lyfts fram ett försök till en närmare definition vad som skulle kunna anses vara förföljelse som inte innefattar frihetsberövandes, men som är av svårbeskaffenhet. Dock lämnar även detta försök till definition många luckor då man beskriver att det karaktäristiska för sådant slag är allvarliga kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter, men samtidigt att alla slags kränkningar i vad internationella konventioner på området hänförs till mänskliga rättigheter, således inte ansetts utgöra förföljelse av svår beskaffenhet. Vilket gör att denna definition lämnar en del frågetecken sett ur Bexelius teoretiska synsätt.

I de fall där den huvudsakliga riskfaktorn inte är det kvinnliga könet kan det te sig på så vis att både män och kvinnor utsätts för kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter, men som i internationella konventioner på området inte ansetts utgöra förföljelse av svår beskaffenhet. Så kan det rimligtvis vara i vissa fall, men en aspekt som glöms bort i detta resonemang är det faktum att orsaken till förföljelsen från start kanske inte går att anse som förföljelse av svår beskaffenhet, men om man lägger till den faktorn att det för kvinnan kan innebära att denna förföljelse blir en utav en könsspecifik

³⁸ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

³⁹ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 88.

förföljelsemetod, då skulle denna typ av kränkning av grundläggande rättigheter rimligtvis kunna gå under beteckningen förföljelse av svår beskaffenhet.⁴⁰

2. Regeringens bedömning är att för att rätt till skydd ska föreligga dem som riskerar förföljelse på grund av kön ska det krävas att de riskerar förföljelse av samma slag som konventionsflyktingar. Likaså bör även då samma möjligheter att vägra uppehållstillstånd finnas för denna grupp.⁴¹

Som Juridiska fakulteten påpekat vid Lunds Universitet så förefaller det osannolikt att antalet skyddssökande tillhörande den grupp som söker skydd på mot förföljelse på grund av kön knappast skulle bli så stor att det skulle komma att påverka mottagningsresurser i någon nämnvärd grad och att dessa därför skulle kräva samma möjligheter att väga uppehållstillstånd.⁴² Med den teoretiska utgångspunkten med uppfattningen att allt våld mot kvinnor är genusbaserat och därmed, sett ur ett samhällsperspektiv, aldrig heller kan vara helt opolitiskt, så kan man i dessa fall förutsätta att det existerar en kombination av könsspecifik förföljelsemetod, genusrelaterad förföljelsegrund samt en genusneutral förföljelsegrund. I dessa fall förekommer det även att kvinnor utsätts för våld i en konflikt med syfte att genom denna handling kränka hela gruppen, på så vis kan man även anta att den genusbaserade förföljelsegrunden stärks. Genom detta kan en motsvarande bestämmelse när de gäller dem som riskerar förföljelse på grund av kön anses rimlig då de kan antas utsättas för förföljelse av samma art som konventionsflyktingar.⁴³

2. Regeringen menar att det knappast kan vara som så att någon riskerar förföljelse enbart på grund av tillhörighet till visst kön. Man menar på att det i samband med förföljelse på grund av kön måste vara fråga om att vederbörande på något vis har brutit mot landets regler. Man refererar till och menar att liknande gäller i många av flyktingkonventionens angivna grunder. Det vill säga att risk för förföljelse inträder först när vederbörande gör något som väcker myndigheternas uppmärksamhet.⁴⁴

⁴⁰ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

⁴¹ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 101.

⁴² Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 101.

⁴³ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

⁴⁴ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 282.

Detta resonemang lyfter fram den remissinsats där man menar på att det inte är möjligt att riskera förföljelse enbart på grund av tillhörighet till kön. Därför menar man alltså att enbart kön inte ska kunna ligga till grund till att förföljelse uppstår. I de fall där kvinnor fruktar förföljelse på grund av relation till make, föräldrar, barn eller andra släktingar finns det fall där kvinnor utsätts för sexuellt våld i syfte att hämta information om en politisk aktiv make eller annan familjemedlem eller släkting. Detta kan innebära att det föreligger en kombination av könsspecifika förföljelsemetoder men även genusneutral och genusrelaterad förföljelsegrund. I de fall där kvinnor utsätts för våld med främsta syfte att kränka eller hota maken eller någon annan släkting som är politiskt aktiv, kan man utgå ifrån att den genusbaserade förföljelsegrunden stärks.⁴⁵

2. Man menar att den särskilda skyddsregeln bör utformas med skyddsbestämmelsen för flyktingar som föresyn. Orsaken till att förföljelse på grund av kön inte har kopplats till skyddsbestämmelsen för flyktingar är på grund av att regeringen bedömer att kön inte kan anses grund tillhörighet till viss samhällsgrupp. Samma grad av förföljelse bör existera för att skyddsbestämmelsen ska kunna tillämpas när det gäller förföljelse på grund av sitt kön som när det gäller flyktingar. Man har föreslagit att ändra så att istället för att prata om välgrundad fruktan för förföljelse så bör man istället använda ett uttryck kring personer i fråga som riskerar ett strängt straff eller mycket allvarliga trakasserier.⁴⁶

Väsentligt resonemang på så vis att även om regeringen inte anser att kön inte kan grunda tillhörighet till viss samhällsgrupp, så kommer utredningen med förslag att ändra uttrycket från fruktan för förföljelse till att man riskerar straff och/eller trakasserier i hopp om att detta ska stärka möjligheten till skydd för den utsatta. Men med utgångspunkt att allt våld mot kvinnor är mer eller mindre genusbaserat och därmed ut ett samhällsperspektiv inte går att titta på helt opolitiskt, kan man utgå från att det föreligger en könsspecifik förföljelsemetod även till de situationer där en kvinna i sin asylansökan skulle mena på att hon riskerar ett strängt straff eller mycket allvarliga trakasserier.⁴⁷

⁴⁵ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. 24.

⁴⁶ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 79.

⁴⁷ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

3. Inga av resonemangen faller in i den neutrala kodningsgruppen.

Delresultat av kategori – skydd mot förföljelse

Som en del av analysen har denna kategori kunnat visa på ett delresultat som visar på att majoriteten av resonemangen kring skydd mot förföljelse ger uttryck för att skyddsåtgärder inte behöver stärkas. Även om fyra av nio resonemang ger uttryck för att skydd undan förföljelse bör stärkas är det alltså trots ändå majoriteten av resonemangen som ger uttryck för det motsatta. Orsaker till varför kvinnor riskerar förföljelse och därmed söker asyl kan i flera fall vara av samma konventionsskäl och under liknande omständigheter som ligger till grund för varför män riskerar förföljelse och därför söker asyl. Och i de resonemang där det framkom uttryck för att skyddet inte behöver stärkas, kan det ut studiens teoretiska perspektiv visa på att regeringen inte har tagit i beaktning att även om förföljelsegrunden är genusneutral eller icke könsspecifik, utesluter inte det risken att förföljelsemetoden är könsspecifik.

Kvinnors utsatthet under förföljelse

1. Tidigare har personer som riskerat allvarliga straff eller förföljelse på grund av sitt kön beviljats uppehållstillstånd av humanitära skäl när en situation vid återsändande berättigat det. Men du har regeringen gjort den bedömning att dessa grupper bör ges ett starkare skydd än tidigare och därför bör de omfattas av en ny skyddsregel. Regeringen visar även på att utlänningslagen innehåller ett förbud mot verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning om det är så att det finns en befogenhet att tro att personen i fråga skulle komma att straffas med döden, kroppsstraff eller utsättas för tortyr. Men utlänningslagen innehåller inte någon annan särskild skyddsbestämmelse för denna grupp utan det är endast förbud mot verkställighet det handlar om. Därför menar regeringen att en ny skyddsregel bör vara uttömmande och innefatta alla olika kategorier som har behov av skydd. För att denna nya skyddsregel ska kunna överensstämma med Europakonventionen bör skyddsregeln utformas så att den innefattar de personer som riskerar omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.⁴⁸

⁴⁸ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 98.

Regeringen bedömer att personer som riskerar allvarligt straff eller förföljelse på grund av kön bör ges ett starkare skydd än vad de har idag. Och därför bör de omfattas av en ny och starkare skyddsregel än att de endast kan beviljas uppehållstillstånd av humanitär skäl när deras situation vid ett återsändande motiverar det. Detta är ett resonemang där man kan anta att alla de kvinnor som fruktar förföljelse av samma konventionsskäl, och under liknande omständigheter som män kan kategoriseras in. Både män och kvinnor som befinner sig i en situation där de fruktar att straffas med döden eller med kroppsstraff. Likaså fruktar kan både män och kvinnor i denna situation frukta att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling eller kroppsstraff, där utgångspunkten till detta kan vara en genusneutral förföljelsegrund, men där förföljelsemetoden sedan kan vara könsspecifik. Riskfaktorn behöver alltså inte vara det kvinnliga könet men förföljelsemetoden blir könsspecifik.⁴⁹

1. De skyddsbehövande utgör en mindre del av det totala antalet migranter. Ändå har flyktingproblemen vuxit världen över det senaste decenniet men i proposition 1996/97:25 menar man att orsaken inte bör kopplas till att antalet konflikter har ökat. Man bör istället se att det handlar om att konflikterna har förändrat karaktär till något som nu drabbar civilbefolkningen i högre grad än tidigare. Något som också påpekas är att flyktingströmmarna det senaste decenniet även de har kommit att ändra karaktär på så vis att flertalet skyddsökande numera är kvinnor och barn. Detta är något som ökar de skyddssökande gruppernas utsatthet.⁵⁰

Här belyser man det faktum att kvinnor idag utgör en stor del av de skyddssökande, samt att kvinnor som civilbefolkning är en utsatt grupp. Många kvinnor fruktar förföljelse av konventionsskäl, men under omständigheter som är specifika för kvinnor och huvudsakligen hänför sig till konstruktionen av det kvinnliga könet. I detta fall existerar ofta såväl en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod. Detta är fallet både vid könsdiskriminerande lagar och normer samt olika former av våld mot kvinnor. Men det kan även förekomma en genusrelaterad förföljelsegrund men en genusneutral förföljelsemetod. Exempel på det kan vara till exempel hedersmord.⁵¹

⁴⁹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

⁵⁰ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 56.

⁵¹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

1. Inom organisationer finns särskilda samordnare för frågor som rör kvinnor och barn efter dessa grupper anses vara i synnerhet utsatta. En stor del av dem som för närvarande får skydd eller bistånd genom UNHCR är således inte konventionsflyktingar.⁵²

Återigen lyfts det fram att kvinnor är en extra utsatt grupp och att särskilda projektledare krävs för att arbeta med frågor rörande kvinnor. Viktigt att ha i betänkande när det handlar om frågor som rör kvinnor är att många kvinnor i många situationer fruktar förföljelse av samma skäl och under liknande omständigheter som män. Men att kvinnor utsatthet tenderar att te sig över ett annat spektrum då en genusneutral förföljelsegrund som kvinnor delar med män, kan resultera i att förföljelsemetoden för den utsatta kvinnans del blir könsspecifik.⁵³

1. Regeringen instämmer med Flyktingpolitiska kommitténs rekommendation kring att Invandrarverket i sina interna manualer bör föra in en bestämmelse om att muntliga utredningar ska spelas in. Man menar att denna åtgärd kommer ta bort tveksamheter om vad som avhandlats. Regeringen menar även att Invandrarverket bör införa regelment om att den asylsökande ska kunna höras av en tjänsteman av samma kön om den asylsökande har behov av detta. Regeringen menar till exempel att om en kvinna varit utsatt för sexuellt våld så bör kvinnan ha möjligheten att få lämna sin redogörelse kring detta till en tjänsteman av samma kön som har nödvändig utbildning och kompetens för att kunna sköta en utredning av den karaktären.⁵⁴

Här lyfter man fram vikten av att en kvinna som varit utsatt för våld eller sexuellt våld ska ha möjligheten att höras av en tjänsteman av samma kön. Vilket kan vara ett viktigt steg med tanke på att dessa samtals innehåll är av betydande vikt för vilket utfall processen får. Framförallt de kvinnor som fruktar förföljelse av konventionsskäl där omständigheterna är specifika för kvinnor och huvudsakligen förbinder sig till konstruktionen av det kvinnliga könet där det ofta föreligger en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod, kan det ha en avsevärd påverkan på kvinnans trygghet i samtal med Invandrarverket att den utsatta kvinnan får lov att prata med en tjänsteman av samma kön för att öppna upp till en upplevelse av tryggare miljö.⁵⁵

⁵² Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 65.

⁵³ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

⁵⁴ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 196.

⁵⁵ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

2. Det har förts fram ett par förslag kring att förföljelse på grund av kön också skulle kunna falla in under flyktingkonventionens flyktingbegrepp. Men det skulle då förutsätta att kön skulle kunna anses utgöra en tillhörighet till viss samhällsgrupp i konventionens mening. Något som hittills inte vill bekräftas. Regeringen menar att kvinnor skulle anses tillhöra en viss samhällsgrupp är en mycket visräckt tolkning, men som det trots allt finns möjlighet att göra. Diskussionerna hittills inom EU har visat på antydningar att de flesta EU länder inte skulle vara beredda att stödja en sådan tolkning.⁵⁶

Det öppnade upp för att förföljelse på grund av kön även skulle kunna gå under flyktingkonventionens flyktingbegrepp. Detta med förutsättning att tillhörighet till visst kön skulle kunna anses utgöra tillhörighet till viss samhällsgrupp i konventionens mening. Men även om UNHCR har kommit till slutdragning att stater har frihet att tolka begreppet på ett sådant sätt att detta skulle kunna hjälpa kvinnor som söker skydd mot förföljelse på grund av kön, så blir det in praxis inte någon vidare verkan då diskussionerna inte tyder på att EU – länder skulle vara beredda att stödja en sådan tolkning.

Kvinnor som fruktar förföljelse av konvenansskäl men under omständigheter som är specifika för kvinnor och huvudsakligen hänför sig till konstruktionen av det kvinnliga könet föreligger ofta såväl en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod. Detta är fallet både vid könsdiskriminerande lagar och normer, samt olika former av våld mot kvinnor. Dessa kvinnor kan alltså befinna sig i en situation där de riskerar hård eller omänsklig behandling därför att de brutit mot de sociala sedvänjorna i det samhället dem lever i, och fruktar genom detta en genusrelaterad förföljelsegrund som könsspecifik förföljelsemetod. Att inte ta hänsyn till detta och vilket man kan anta att EU – länderna inte gör då diskussionen inom EU tyder på att länderna inte är beredda att stödja en sådan tolkning, gör att kvinnor som befinner sig i denna situation riskerar att inte få de skydd som deras situation kräver.⁵⁷

2. Några förslag har förts fram gällande att förföljelse på grund av kön skulle kunna falla in under flyktingkonventionens flyktingbegrepp. Men med förutsättning att kön kan anses utgöra tillhörighet till viss samhällsgrupp i konventionens mening. Som tidigare nämnt har diskussionen inom EU – länderna inte visar någon antydan till att länderna är beredda att göra en sådan

⁵⁶ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 96.

⁵⁷ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

tolkning. Därför är alternativet för den som riskerar förföljelse eller trakasserier på grund av kön och när skyddsbehov föreligger att denna beviljas tillstånd som övrig skyddsbehövande. Regeringen ansluter sig till denna tolkning och gör bedömningen att en kombination av olika trakasserier och inskränkande åtgärder kan utgöra grund för flyktingskap även om varje åtgärd för sig inte gör det.⁵⁸

Att kön skulle anses utgöra ”tillhörighet till viss samhällsgrupp” i konventionens mening skulle öka möjligheten för kvinnor att söka skydd mot förföljelse på grund av kön. Men det faktum att UNHCR:s exekutivkommitté har antagit en konklusion med innebörd att enskilda stater har frihet att tolka begreppet på så vis öppnar upp för att detta skulle vara möjligt. Dock har det visat sig att EU – länder inte i nuläget är beredda att stödja en sådan tolkning. Vilket innebär att de som riskerar förföljelse på grund av kön bör beviljas tillstånd som ”skyddsbehövande i övrigt”, vilket kan anses problematiskt med tanke på att ”skyddsbehövande i övrigt” är en regel som ansetts vag och som visat sig vara den regel i utlänningslagen som ger på grund av sin utformning upphov till många missförstånd. Detta ökar även risken för att det faktum att många kvinnor som fruktar förföljelse av samma konventionsskäl samt under liknande omständigheter som män, men som utsätts för en förföljelsemetod som är könsspecifik, riskerar att falla mellan stolarna.⁵⁹

3. Inga neutrala resonemang faller in i kodningen.

Delresultat – Kvinnors utsatthet under förföljelse

Som en andra del av analysen har denna kategori som diskuterar kvinnors utsatthet undan förföljelse, tagit fram ett delresultat som har kunnat visa på att majoriteten av resonemangen ger uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse.

De två av sex resonemang som inte gav uttryck för kvinnors utsatthet ger bland annat uttryck för detta genom att bekräfta att kvinnor inte kan anses utgöra tillhörighet till viss samhällsgrupp. Om det motsatta vore fallet skulle kvinnor kunna söka skydd undan

⁵⁸ Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet. S 96.

⁵⁹ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

förföljelse på grund av kön. Men den typ av utsatthet för kvinnor ges det alltså inte något erkännande för från regeringens sida. Men genom studiens teoretiska perspektiv har analysen visat alla även dessa resonemang går att studera ur ansikten att kvinnor riskerar att utsättas för könsspecifik förföljelsemetod oavsett omständigheterna till varför flykt var nödvändigt.

6 Resultat och diskussion

Proposition 1996/97:25 som utgjort primärmaterialet för denna studie, låg till grund för den särslagstiftning som Sverige införde på uppmaning av UNHCR att göra nödvändiga förändringar i asylprocess, lagar och praxis. Detta då det blivit tydligt att konventionen som reglerar rätten till internationellt skydd undan förföljelse som stadgas i FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning, hade flera fallgropar där den inte lyckats fånga upp utsatta kvinnor som riskerar förföljelse.⁶⁰

Syftet med denna studie är att undersöka de resonemang kring *skydd mot förföljelse* samt hur *kvinnors utsatthet under förföljelse* ges till uttryck i proposition 1996/97:25, och därmed kunna visa på hur regeringen resonerar kring skydd för kvinnor som fruktar förföljelse.

Denna undersökning hade som syfte att studera hur regeringens resonemang kring skydd mot förföljelse samt hur regeringens resonemang kring kvinnors utsatthet undan förföljelse gavs till uttryck i proposition 1996/96:25, och därmed kunna visa på hur regeringen resonerat kring skydd för kvinnor som fruktar förföljelse. Den fråga undersökningen avsåg besvara var hur regeringen resonerat kring skydd för kvinnor som riskerar förföljelse.

För att analysen av det utvalda materialet skulle kunna genomföras strukturerat var det en innehållsanalys som utgjorde studiens metodologiska grund.⁶¹ Där igenom var specifika resonemang intressanta att analysera utifrån undersökningens teoretiska perspektiv.

⁶⁰ Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001. S 11 – 13.

⁶¹ Boréus, Kristina & Bergström, Göran, ”Innehållsanalys”, i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Författarna och Studentlitteratur 2000, 2012, Studentlitteratur AB, Lund. S 50.

Studiens teoretiska perspektiv bestod av de tre kategorier som Maria Bexelius menar att man kan dela in asylsökande kvinnor i.⁶²

Det metodologiska tillvägagångssättet tillät att skapa två kategorier som utgjordes av resonemang från primärmaterialet. Var och en av kategorierna har för sig gett ifrån sig ett delresultat. Från kategorin *Skydd mot förföljelse* kunde analysen visa att fyra av totalt nio resonemang gav uttryck för att skydd undan förföljelse behöver stärkas, samt att fem av nio resonemang gav uttryck för att skydd undan förföljelse inte behöver stärkas. Från kategorin *Kvinnors utsatthet under förföljelse* visade delresultatet från denna kategori på att fyra av sex resonemang gav uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse. Medan två av sex resonemang inte gav uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse. Analysen visade på att de båda kategorierna saknade resonemang som visade på neutralt uttryck i frågan.

Kategori – Skydd mot förföljelse

1. Resonemanget visar på att skydd undan förföljelse behöver stärkas. Antal 4 av 9
2. Resonemanget visar på att skydd undan förföljelse inte behöver stärkas. Antal 5 av 9.
3. Resonemanget visar på neutral ställning. Antal 0 av 9.

Kvinnors utsatthet under förföljelse

1. Resonemanget ger uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse. Antal 4 av 6.
2. Resonemanget ger inte uttryck för kvinnors utsatthet undan förföljelse. Antal 2 av 6.
3. Resonemanget visar på neutral ställning. 0 av 6.

Analysen har kunnat visa på att majoriteten av de resonemang i propositionen som diskuterar skydd mot förföljelse menar på att detta skydd inte behöver stärkas inom svensk asyllagstiftning. Samtidigt har regeringen å andra sidan i de resonemang som diskuterar kvinnors utsatthet undan förföljelse visat på att majoriteten av resonemangen belyser kvinnors utsatthet undan förföljelse.

Detta resultat visar på en diskrepans då regeringen å ena sidan visar på kvinnans utsatthet i frågan, men samtidigt inte visar på samma övertygelse i förändring av

⁶² Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

skyddsåtgärder för att motverka kvinnans utsatthet under förföljelse. Utifrån Bexelius teoretiska perspektiv har analysen kunnat visa på att detta kan bero på att regeringen i de resonemang där de menar att skyddet för kvinnan inte behöver stärkas, har man inte tagit i beaktning att även om förföljelsegrunden är genusneutral eller icke könsspecifik, så kan förföljelsemetoden fortfarande vara könsspecifik. Detta placerar kvinnan i en utsatt position och därför behövs det starkare skydd även i de fall då det gäller förföljelse under genusneutrala och icke könsspecifika omständigheter.

Det teoretiska perspektivet för denna undersökning har även kunnat visa på att oavsett vad resonemangen gett uttryck för, har samtliga resonemang gått att koppla till Bexelius teori om att det finns tre kategorier av asylsökande kvinnor som fruktar förföljelse. Det teoretiska perspektivet har dessutom visat på att alla resonemang som analyserats går att studeras ur perspektivet att kvinnor riskerar att utsättas för könsspecifik förföljelsemetod oavsett ifall omständigheterna till varför kvinnan söker skydd är av genusneutral – eller genusrelaterad förföljelsegrund.⁶³ Till vidare studier vore det ur utifrån denna studiens resultat intressant att fortlöpa undersökningen genom att studera möjligheterna till att kvinnor skulle kunna utgöra tillhörighet till viss samhällsgrupp, och på så vis beviljas möjlighet att söka asyl på grund av det kvinnliga könet.

⁶³ Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm. S 24.

7 Slutsats

Resultatet visar att majoriteten av första kategorins resonemang belyser att kvinnors skydd under förföljelse behöver stärkas. Vidare i andra kategorin som fokuserar på skydd mot förföljelse, visar resultatet på att majoriteten av resonemangen inte ger uttryck för åtgärder till starkare skydd för kvinnor som riskerar förföljelse.

Utifrån det teoretiska förhållandet till denna undersökning kan denna diskrepans bero på att regeringen inte tagit i beaktning att även om förföljelsegrunden är genusneutral eller icke könsspecifik, finns det stor risk att förföljelsemetoden likväl kan te sig könsspecifik.

Referenser

Banakar, Rezar. Lagen – politikens verktyg. *I & M*. 91(5):4–9. Lunds Universitet, 1990.

Bexelius, Maria. *Kvinnor på flykt: en analys av svenska asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997 – 2000*. 2001, Rådgivningsbyrån, Stockholm.

Beckman, Ludvig. *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag, 2005.

Boréus, Kristina & Bergström, Göran, ”Innehållsanalys”, i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Författarna och Studentlitteratur 2000, 2012, Studentlitteratur AB, Lund.

Edling Christofer, Fredrik Liljeros. *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2010, Liber AB. Tryck Kina 2015, upplaga 1:5.

Förenta Nationernas Flyktingkommissarie. *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 protokoll angående flyktingars rättsliga ställning*. Stockholm, september 1996. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2001.

Holmberg Carin, Viveka Enander och Anne – Li Lindgren. *Ett litet ord betyder så mycket: Alliansregeringen, Handlingsplanen och betydelseförskjutningar av begreppet mäns våld mot kvinnor*. Falun: Sveriges Sociologförbund, 2015.

Regeringens proposition 1996/97:25. Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv Prop. 1996/97:25. Lena Hjelm – Wallén, Pierre Schori. Utrikesdepartementet.

Bilagor

Proposition 1196/97:25

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/svensk-migrationspolitik-i-globalt-perspektiv_GK0325/html

Hämtat: 2020 – 05 – 31.